

СЪПРОВОДЪТ В ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПРАКТИКА

Таня Величкова

НМУ „Любомир Пипков“

1504 София, България, ул. Оборище № 17

dimita72@abv.bg

Резюме:

Българската народна песен има призната художествена стойност и доказано учебно-възпитателно значение, затова представлява все по-широка опора на образованието и заема полагащото ѝ се място в учебното съдържание.

Целта на настоящото изследване е да се определи ролята на инструменталния съпровод в педагогическата практика и да се подготвят способни, знаещи и можещи млади професионално обучени специалисти. Изследвано е приложението и значението на инструменталния съпровод (клавирен и от народни инструменти) в изпълнението на народните песни в педагогическата практика на средните и някои висши музикални училища в страната. Интервюирани са ученици от НМУ „Любомир Пипков“ (8 до 12 клас) с въпроси на тема „Инструменталният съпровод като форма на съвременната художествена практика“. От направеното изследване се установи, че взаимоотношението между вокал и инструментален съпровод придава допълнителен звуков колорит на изпълнението.

Стремежът в педагогическата практика в народната песен да звучи в най-добрия си вид и да се поднася по най-оригинален и стилизиран начин.

ключови думи: инструментален съпровод, фолклор, народни песни, педагогическа практика

Accompaniment in pedagogical practice.

Tania Velichkova

National Musical School "Lubomir Pipkov"

1504 Sofia, Bulgaria, "Oborishte" str. № 17

dimita72@abv.bg

Summary:

Bulgarian folk song has well known artistic value and its educational value was proven through the years, and so it is increasingly wide and stable base for education and takes its proper place in the educational content.

The purpose of this study was to determine the role of instrumental accompaniment in pedagogical practice and to prepare capable and knowledgeable young professional trained specialists. The application and importance of the instrumental accompaniment (piano and different folk instruments) in the performance of Bulgarian folk songs in the pedagogical practice of secondary and some high musical schools in the country was studied. A survey was made with students from National Musical School "Lubomir Pipkov" in Sofia (8 to 12 class) and they were asked questions about "instrumental accompaniment as a form of contemporary artistic practice". It was found that the relationship between vocal and instrumental accompaniment gives additional acoustic color and richness of the performance.

The aim of pedagogical practice for folk song is to sound best and to be present in its most original and stylish way.

Key words: instrumental accompaniment, folk music, folk songs, teaching practice

Въведение

Българската народна песен има призната художествена стойност и доказано учебно-възпитателно значение, затова представлява все по-широка опора на образованието и намира полагащото ѝ се място в учебното съдържание.

Изключителното художествено въздействие и общодостъпността на българското народно изкуство го превръщат в едно от най-важните средства за идеологическо и естетическо възпитание.

Развитието и изграждането на народни певци и инструменталисти у нас до сега е едно самородно явление, което почива на богатата традиция и вековен опит на народа. Всеки талантлив български народен изпълнител от векове насам в процеса на своята творческа изпълнителска дейност е придобивал високо художествена школа чрез слушане на най-добрите песни и свирни на майсторите, чието изпълнителско изкуство има големи върхове и е както технически, така и художествено съвършено. Тези музиканти и певци усвояват стила, орнаментиката и музикалното майсторство на принципа на приемствеността в рамките на рода, на дадена селищна общност или извън нейните предели. Те се формират като изпълнители и музиканти в средата на селската традиционна култура и излизайки оттам навлизат в модерността, носейки белезите на тази традиция.

Цел, задача и методи на педагогическото изследване

Целта на настоящото изследване е да се определи ролята на инструменталния съпровод в педагогическата практика и да се подготвят способни, знаещи и можещи млади професионално обучени специалисти.

Реализирането на така поставената цел изисква да се изследва приложението и значението на инструменталния съпровод (клавирен и от народни инструменти) в изпълнението на народните песни в педагогическата практика на средните и някои висши музикални училища в страната.

За решаване на поставената задача са използвани следните методи на изследване – теоретичен анализ и интервюиране и събеседване с ученици от НМУ „Любомир Пипков“ (8 до 12 клас) с въпроси на тема „Инструменталният съпровод като форма на съвременната художествена практика“.

Резултати

Високите художествени постижения на държавните професионални ансамбли „Филип Кутев“ и „Пирин“, на Ансамбъла за народни песни при БНР и др. доказаха необходимостта от вокална работа с народните певци, за подготовка на кадри и попълване на тези ансамбли. Създадоха се средните музикални училища за изучаване на народни песни и инструменти, както и специалността „Музикален фолклор“ при Академията за Музикално, Танцово и Изобразително изкуство (АМТИИ) – гр. Пловдив, като обучиха стотици народни певци и инструменталисти.

Природата обикновено дарява щедро народния изпълнител със съвършен гласов апарат, затова неговото развитие трябва да се води естествено и много професионално.

В СМУ и Висшите музикални училища за изучаване на народно пеене и народен инструмент има практика младите изпълнители да пеят и свирят както със съпровод на пиано, така и с народен инструмент, което е обичайна форма на съвременната художествена практика.

Основната цел на дисциплините „народно пеене“ и „народен инструмент“ е да подготвя характерни изпълнители, владеещи знания и умения за българското певческо майсторство, носители на традиционния изпълнителски стил.

Учебната програма по Народно пеене от 8 до 12 клас е изградена върху основата на постигнатия минимум в предходния клас и е съобразена с възрастовите особености и възможности на учениците, като в този период има задължително изпълнение на вокализ и песен с клавирен съпровод. Съвременното състояние на традиционните музикални дейности представя картина, различна от т. нар. „класическа“. Феномени и процеси като модернизацията и глобализацията предлагат нови закони за функциониране и развитие на едни или други музикални практики, при които текат активни процеси на трансформации и разпад на традиционното пеене и свирене.

Като преподавател по народно пеене съм на мнение, че освен задължителните вокализ и песен с клавирен съпровод е удачно в учебните програми да се застъпят и съпроводите с

народен инструмент (инструментална група), както на продукции, така и в класната работа, за да можем да съхраним и възстановим добрите и най-стойностните образци на фолклорния песенен стил и по такъв начин да обучим способни, знаещи и можещи млади професионално подготвени изпълнители.

Клавирният съпровод има равностойно участие в художествената изява, която се доближава до истинско концертно изпълнение и затова във всички продукции и изпити присъстват такива изпълнения. Освен народни песни със съпровод на пиано в педагогическата практика се използват и вокализационни упражнения с клавирен съпровод. В практиката ми на вокален педагог работя с вокализационни упражнения от А. Диамандиев, Стефка и Анка Кушлеви, П. Хаджиев и К. Шопов. Самите вокализационни упражнения са изградени върху мелодичните особености на народните песни от различни фолклорни области. Особено внимание е обърнато върху орнаментите на всеки вокализационен мотив, на ритмическото движение и разнообразие. Съпроводът им е опростен, лек и се слива със звучащите народни мелодии. Тези вокализационни упражнения имат за цел да подпомагат някои от следните проблеми при народното пеене:

1. на интонацията;
2. на звукообразуването;
3. на овладяването на специфичната орнаментика от съответната фолклорна област;
4. на решаване проблемите в народното пеене, отнасящи се до метроритмиката – равноделни, неравноделни и безмензурни мелодии;
5. обем на гласа, оцветяване и изравняване на тонове, отношение между гласни и съгласни.

В клавирните съпроводи се наблюдава стремеж към обогатяване на звученето със средствата на разширено тонално мислене, с умело боравене на богатите възможности на хроматизмите и с изключителното разнообразие от мелодични, ритмични и хармонични (акордови) структури. При взаимоотношението си вокалната и клавирната партия се допълват и взаимно доизясняват музикалната мисъл. Функцията на съпровода е да придаде допълнителен звуков колорит на изпълнението.

Талантът на народния певец се определя преди всичко от красотата на неговия глас, тембър, музикалност, артистичност, умение да изпълнява разнообразни орнаментални форми, както и от фонетичния израз на песента (овладяване на диалекта на дадена фолклорна област). Овладяването на всички тези елементи придава особен емоционален заряд и сила на естетическо въздействие при изпълнението на народните песни.

Задачата на професионалния народен певец е да съхрани националното самобитно народно пеене като високо професионално майсторство и да развива и съхранява най-специфичното в народното пеене, като умело да съчетава в себе си изпълнителски и творчески способности, опирайки се на народната традиционна импровизация. Огромна и отговорна роля за това играе вокалният педагог.

„Не трябва да се допуска универсализацията на певческите стилове и тяхното опорочаване - в противен случай не може да се говори за развитие и запазване на народното певческо изкуство, а за упадък на най-интересния феномен - песенния фолклор ” (Кушлева, 2000)

За правилното развитие и възпитание на младия певец или инструменталист, за формирането на музикално-изпълнителските му качества от голямо значение е слушането на известни майстори на народно-изпълнителското изкуство и овладяването на техните технически и художествени изпълнителски средства, като подражанието може да се използва със значителен ефект.

Инструменталният съпровод в педагогическата практика помага на младия народен певец да владее и контролира гласа си, както и да развива народно-певческия слух.

Младите певци и инструменталисти могат да се учат и усъвършенстват от добре

подготвени преподаватели, които познават тази музика, в противен случай се формират музиканти и певци, които се отдалечават от стилното фолклорно пеене и свирене.

Непознаването на специфичните орнаменти в различните фолклорни области води до унифициране на изпълнителския стил, както във вокално, така и в инструментално отношение.

Заклучение и изводи

От направеното изследване се установи, че взаимоотношението между вокал и инструментален съпровод придава допълнителен звуков колорит на изпълнението.

Съпроводът в педагогическата практика помага на младия певец да владее и контролира гласа си, както и да развива народно-певческия слух. За да запазим народното изпълнителско изкуство за в бъдеще, то трябва да остане на основата на традиционното народно-певческо изкуство.

Стремежът в педагогическата практика е народната песен да звучи в най-добрия си вид, т. е. със съпровод на народен музикален инструмент. Така богатият фолклорен материал се поднася по най-оригинален и стилизиран начин.

Използвана литература:

1. Живков Т. – „Фолклор и съвременност“, ИБАН, 1994
2. Кушлева А. – „Постановъчни проблеми при развитието на гласа на народния певец от детска възраст до високия професионализъм“, Пловдив, 2000г.
3. Тодоров Т. - „Съвременност и народна песен“, Музика 1978 г.